

«Я» у соціальній мережі: симулякр чи автентичність?

Питання щодо того, як саме презентує особистий досвід учасник соціальних спільнот, і чому саме він обирає певну стратегію само презентації, є дуже важливим з огляду на те, що віртуальний простір з відчутною швидкістю набирає впливовості як місце, у якому відбуваються не лише комунікаційні, освітні, когнітивні обміни, він є також середовищем, у якому особистість презентує, модифікує, змінює власну ідентичність. «У процесі створення уявних світів або участі у віртуальному світі людина може досягнути самопізнання через об'єктивацію свого «я» або деяких його сторін у персонажі, якого сам створює або в якого грає («геймеризація практик») [3, 12]

Нам цікаво простежити те, якими є тенденції, вектор розвитку ідентичності у віртуальному середовищі: імітація власних «я» чи трансляція «себе справжнього», бажання дистанціюватися від спільноти або відкритість до самовиразу та взаємообміну у таких просторах? Для цього пропонуємо з'ясувати значення термінів «симулякр» та «автентичність».

Щодо значення першого терміну – симулякр – то обрати якесь одне з великого різнобарв'я визначень не дуже просто. Ємелін В.А., аналізуючи походження даного поняття, відсилає нас до першоджерел, починаючи від Платона, ідеї якого розвивали Жиль Делез та Жан Бодрійяр [2]. Важливим є те, що симулякр є способом опредмечувати, символізувати певну реальність, але інколи він спотворює її або навіть маскує її відсутність. Він також зазначає, що «знаки більше не обмінюються на означуване – вони замкнуті самі на себе. Самопідтримка соціальної системи відбувається як симуляція, яка приховує відсутність «глибинної реальності», як створення все більш штучного середовища, в якому людина більше не страждає від хвороб, голоду, насилля, війни, і навіть не переживає екзистенційних душевних конфліктів» [2, 88]. Автор висловлює думку про те, що симуляція є процес, під час якого певна реальність маскується, перекручується та на фінальному етапі взагалі не відображається. Але це відбувається тому, що симулякр починає жити власним життям, стає самоцінним. «Симулякр можна визначити як знак, який отримує власне буття, такий, що творить свою реальність... Там же починається й віртуальна реальність, яке є не чим іншим, як простором симулякрів» [2, 90] Можливо це відбувається тому, що симулякр транслює певні смисли, які є для особистості ціннісними. На нашу думку, саме ця його функція є найважливішою – він не лише підміняє певну реальність, але й не виникає на рівному місці, «проростаючи» там, де є певний ціннісний вакуум.

Термін автентичність, на протигагу симулякру, ми пропонуємо використовувати у одному зі значень цього терміну, як здатність утримувати повноцінний зв'язок з власною внутрішньою реальністю, «бути собою», та транслювати свої цінності соціуму. Змістова динаміка терміну «автентичність» у контексті віртуальної соціалізації була детально проаналізована Івановою Д.А [1]. На жаль, пропонуючи безліч трактовок, вона не дає фінального визначення автентичності, лише зазначає, що це саморозуміння та саморозвиток через власну унікальність та цілісність. Щодо того, чи є затребуваною автентичність у віртуальному просторі, вона пише: «На нашу думку, в інтернет середовищі особистість виявляє свою активність у відношенні до дії або вчинку за

допомогою механізму самовиразу. Цей механізм існує у реальному просторі, але в інтернет середовищі він найбільш актуальний та стає ведучим» [1, 126] Хоча, самовираз може бути не обов'язково автентичним.

Нашою метою не є детальне дослідження етимології зазначених понять, маємо намір лише з'ясувати, яка з двох тенденцій: маскування/імітація певної реальності або транслювання без викривлення певних особистісних цінностей та ідентичностей є більш впливовою у віртуальних спільнотах? Чи вони зіштовхуються у двобої, а можливо взаємодіють іншим чином?

Використання однієї зі зазначених стратегій презентації себе у віртуальному просторі відчутним чином залежить від поточного задоволення особистості станом її суб'єктивної реальності. Тобто, якщо життєва історія є незадовільною, ідентичність сформована якостями, які викликають бажання їх змінити, – то стратегія само презентації буде тяжіти (ймовірно) до створення симулякрів. Якщо у особистості є ставлення до себе як до власника ціннісно значущих «протоколів» попереднього життя, то автентичність буде видаватися їй природним способом взаємодії з соціумом, в даному випадку те, що це відбувається у віртуальному середовищі, великого значення не має. Але тоді виникає інше питання – якою може бути мотивація людини, яка вважає, що її досвід і внутрішній світ є самодостатніми? Чи опиниться вона у віртуальному просторі, і чи буде там почуватися органічно?

Набагато ширший простір «для маневру» у віртуальному просторі для тих, хто обирає симулякри. Вони є своєрідною психологічною «валютою» для того, щоб отримати певні статуси, реакції оточення, можливості комунікації, які без такого символічного новоутворення можуть бути для особистості й недосяжними. Це можуть бути не лише певні позитивні, конструктивні варіанти само презентації, як відомо – саме у віртуальному просторі затребувані симулякри, у яких ключовими є негативні ідентичності, що дозволяють «випустити пару» та дати волю власним альтер-его, заблокованим у повсякденному житті. У даному випадку символічність функціонування симулякру, його уявна нешкідливість (яка є під великим питанням), і така ж символічна безкарність сказаного чи вчиненого може бути засобом самоствердження та транслювання якостей, які можливо, як не парадоксально це може прозвучати – і є виявом автентичного «Я».

1. Емелин В.А. Симулякры и технологи виртуализации в информационном обществе. //Национальный психологический журнал №3 (23), 2016. С.87-96

За посиланням: <https://cyberleninka.ru/article/v/simulyakry-i-tehnologii-virtualizatsii-v-informatsionnom-obschestve>

2. Иванова Д.А. Аутентичность личности интернет пользователя в процессе интренет-социализации. // Перспективы Науки и Образования. 2015. 2 (14). С. 124-127

За посиланням: <https://cyberleninka.ru/article/v/autentichnost-lichnosti-internet-polzovatelya-v-protssesse-internet-sotsializatsii>

3. Мамедов А.К., Коркия Э.Д. Идентичность в виртуальной реальности: новые альтернативы. //Теория и практика общественного развития (электронный журнал), №2, 2017. С.9-13.

За посиланням: <https://cyberleninka.ru/article/v/identichnost-v-virtualnoy-realnosti-novye-alternativy>